

«БЕЗДОГАННОЇ КНИЖКИ ЩЕ НЕ НАПИСАВ...»

*... Одних вже немає,
а інші далеко,
але ви впевнено йдете вперед
і стоїте на посту...*

Дон Амінадо
(переклад А. Корінь)

Якби скласти все написане ним, чи хоча б підрахувати сторінки книг, точно був би письменницький рекорд у книгу Гіннеса! Але в ювілейній статті закономірно дають перелік успіхів, заслуг, нагород... Тож не відступлю від канонів і я, озирнувшись на почуте, побачене й прочитане одного з п'яти шевченківських лауреатів нашого краю. Та у письменників є ще одна своєрідна нагорода і визнання: не лише посмертно, а й при житті паралельно з реальністю жити (в ролі автора і героя чийхось письмен) у літературних музеях. Так от разом зі своїми книгами і журналами та іншими публікаціями Григорій Гусейнов живе в сотнях і тисячах бібліотек, в Інтернеті і в нашому музеї.

З Григорієм Гусейновим ми жартуємо, що сусіди по сузір'ю Лева. Майже ровесники. Не раз зустрічалися у бібліотеці імені Д. Чижевського, педуніверситеті, в інституті підвищення кваліфікації вчителів імені В. Сухомлинського, на різних імпрезах у м. Долинська і в дендропарку «Веселі Боковеньки. А найпам'ятніша зустріч – у його школі в місті Помічна, де разом виступали перед школярами. Після побували в майстерні художника Віктора Осипенка і в храмі, який він розписував. Двічі Григорій Джамалович просив мене бути ведучою на його зустрічах із вчителями. Не раз писали ми в пресі з журналісткою Тетяною Корінь про його творчість і візити на малу батьківщину.

Особливо мене колись захопила його повість про дитинство «Станційні пасторалі». Відкритий мій лист її автору про «Пасторалі», вірш йому присвячений, ми з дочкою включили у свою книгу «Долинська галактика» (2012). У нас з Григорієм Гусейновим часом співпадали літературно-красознавчі інтереси, пов'язані з постатями Яра Славутича, Леоніда Куценка, Івана Микитенка, Юрія Яновського, Валерія Юр'єва та інших земляків. Він надсилав мені в дарунок том за томом «Господні зерна», які ми з чоловіком, прочитавши, передали до бібліотеки селища Гірничого, бо гріх такими скарбами не ділитися. Кілька разів мої опуси Григорій Джамалович друкував у «Кур'єрі Кривбасу» (у тому числі вірш «Білі лебеді» пам'яті Карпенка-Карого). Журнал теж надсилав у дарунок, за що я вдячна.

Не раз бувала на презентаціях його книг, які автор дуже цікаво проводить, володіючи величезним масивом інформації та блискучою пам'яттю. Згадую це все з радістю і гордістю за славетного земляка, про чю творчість ми не раз говорили з колегами по перу. Сходимось на тому, що він – гарний прозаїк, красзнавець, дослідник, менеджер, редактор, видавець, знавець світової літератури, всебічний читач, а ще – меценат українських талантів, який уміє з'єднувати ці таланти через моря і океани, цікавий оповідач і співбесідник з ексклюзивним гумором.

Зазирнемо ж до нашої «скарбнички» - картотеки. І побачимо, що в музеї зберігаються численні фотографії ювіляра, статті з періодики, його книги (у т.ч. й перевидані), з десятків назв енциклопедій, довідників, альманахів, де ім'я Гусейнова не лише як автора, а й упорядника чи редактора. Є півтора десятка авторських і колективних книг письменників і красзнавців з публікаціями про Гусейнова (В. Бондаря, В. Базилевського, Л. Куценка, Г. Клочка, С. Янчукова, Ю. Матівоса, В. Боська). Зберігаємо три листи Г. Гусейнова поетові В. Гончаренку (1994, 1995, 1996 рр.) та літературознавцю В. Панченку (1997 р.). Є в нас рекламні афіші книг Гусейнова, подарований ним портретний малюнок Ярослава Івашкевича, виконаний А. Німенком, багаторічні добірки журналів «Кур'єр Кривбасу».

Звернула увагу на скромність автора: за 20-річчя редагування часопису він брав собі слово лише для передмов...

... Перечитуючи надруковане, ніби спускаєшся сходинками у минуле Г. Гусейнова. Ось до його 50-річчя Леонід Куценко умовно приймає уявного ювіляра у вітальні «Народного слова», даючи йому таку характеристику: «Він належить до Богом благословенного племені людей, які свідомі свого покликання у цьому світі і доводять це саможертвовною працею на ниві нашого духовного поступу». А ще відзначає його журнал «Кур'єр Кривбасу», який завдяки Г. Гусейнову (співзасновнику і редактору) за перші 6 років став одним із кращих в Україні. Хвалить його перші книги, в яких чільне місце було відведено нашим землякам. Схвалює головне завдання, за яке автор взявся. У словах професора історії та церкви Василя Біднова воно звучить закликом з обкладинки першої книги «Незаймані сніги» (1993): «Пізнайте себе, українців, пізнайте минувшину рідного краю – для славних предків наших, пізнайте, хто ми й що ми! Читайте історію матері-України! Вивчайте її, ту історію...». І ось уже майже 30 літ письменник і науковець виконує цей заповіт – допомагає нам пізнавати себе і світ.

А ось інший наш земляк-літературознавець Василь Марко, беручи в «Літературній Україні» участь в обговоренні повісті «Станційні пасторалі» пише про те, як уміло поєднує перо автора документалізм і художність, і додає: «Слово цього письменника, заряджене бентежною радістю перемоги над часом, воскрешає для нащадків те, що, здавалось, назавжди відійшло».

У 2000 р. Василь Бондар зробив з Григорієм Гусейновим теж інтерв'ю з назвою-цитатою: «Здатна себе відстояти лише справжня книжка» (у 2008 р. воно було опубліковане в його книзі «У пошуках слова значущого»). Тоді Г. Гусейнов зустрівся зі студентами філфаку, відвідав і наш музей та Хуторі Надія. Серед їхньої розмови виблискує афоризм Г. Гусейнова: «Моя найголовніша політика – політика Слова». Пораділа тому, як високо цінував він ілюстрації нашого земляка В. Кир'янова до «Станційних пасторалей».

З того інтерв'ю дізналась я про суголосність оцінок повісті «Станційні пасторали» (про яку я, не раз буваючи в Помічній, написала автору веселого листа) з відгуками на неї земляків В. Базилевського, Л. Куценка, Г. Клочека і одесита А. Колісниченка.

Шаную Г. Гусейнова як читачка – читача, який любить «книжковий космос» і бібліотеки, яким я віддала пів життя. Там ми і познайомились, там він звертався за краєзнавчою допомогою до мене, про що згадав т.2 «Господніх зерен». Як бібліограф ціную його чудові бібліографічні огляди книжкових новинок в «Кур'єрі» у рубриці «Книгопанорама» (бо він зізнався, що «книгоман»).

В інтерв'ю в «Літературній Україні» від 18 січня 2001 року редактор журналу називає кіровоградців, які підтримували нове видання в глибинці: Г. Клочек, Р. Мельників, П. Біба. (Вичитала, що будучи студентом в Одесі, Г. Гусейнов учився в молодого В. Панченка).

Не злічити премій у почесного громадянина м. Помічної (хто скромно заявив, що бездоганну книжку навряд чи й напише): імені Івана Огієнка, імені Володимира Ястребова, фундації Антоновичів, імені Володимира Винниченка, Володимира Підмогильного, Віктора Стуса, премія Ліги Українських меценатів імені Євгена Чикаленка. Та й сам Г. Гусейнов – єдиний письменник, хто став меценатом – засновником премії «Глодоський скарб». До тем, героїв, сюжетів своєї документально-художньої прози Г. Гусейнов ставиться не просто уважно, а доскіпливо все «розкопує», як археолог, пишається і ділиться з нами своїми знахідками. А вони для нього дорогі, ніби «Незаймані сніги», до яких повторно повертається через десятиліття...

До речі, можливо й моя бібліографічна «шпаргалка» на одній із зустрічей стимулювала автора створити 9-й том – бібліографію «Господніх зерен», у яких без цього покажчика дуже складно було б орієнтуватися серед величезного масиву «виїждженої» Україною і викопаної в архівах інформації.

Я б назвала його «провінціал зі столичним шармом».

В інтерв'ю С. Бондаренка в «Літературній Україні» (29.02.2009) вичитала дуже показовий епізод про Братолюбівську земську школу на Кіровоградщині, в якій вчилася мати Ю. Яновського. Її б зберегти! – знищили!, жалкував Г. Гусейнов.

Відгукнулася на це душа, бо на початку серпня цього року я їздила в складі літделегації на батьківщину І.К. Карпенка-Карого - Арсенівку, а також на батьківщину Віктора Погрібного в с. Матусівку, яка поруч. І на його могилу (заповів поховати себе біля того дітища, яким займався пів життя – музею-заповідника «Батьківщина Карпенка-Карого») Хаті, де жив останні роки й помер В. Погрібний -130 років. Майже стільки ж - 110 - земській школі, яка недалечко, в якій вчилася мати письменника, він сам і його брат та сестра. Доньчина сім'я, даруючи нам його останню книгу новел «Цілюще», вклала туди і його останню статтю з «Нової газети» за 28 вересня 2017 року. Це крик душі письменника Погрібного про потребу зберегти й охороняти земські школи в усій Україні. Цей заклик підхопив і Гусейнов. Вірю, ми збережемо крихти освітньої історії держави.

Ось такі приклади, мабуть, і надихнули когось із критиків сказати про Гусейнова, що він уміє «читати» степ. І сіяти, і визбирувати в ньому «господні зерна» - додам. У цьому багатотомнику серед безлічі історій є про дендропарк «Веселі Боковеньки». Оскільки я там була впродовж двох десятків літ (1990-2010) і добре знаю романтичну історію його створення М. Давидовим, то раптом спіткнулась об цитату: «сімдесят літ – то з огляду на мільйонолистий парк така малозна, наче мить».

Спасибі таким людям, як Давидов, Гусейнов. Дякуючи їм, і ми надихаємось на вірші й пісні тут – серед сотень сортів бузку і жасмину - у Боковеньках.

... Запамятався афоризм ювіляра: «Мати – серце усього дива, що зветься Природою».

Пораділа, що схвально відгукнувся він на втілений мною проект – альманах «Зоря материнства». А щодо секрету «трудоголізму» зізнався, що його продуктивність стимулює постійна в когось чи щось закоханість. (Знайоме!)

Заочно ніби зустрівшись, прощаюсь і з ювіляром, переглядаючи журнал «Кур'єр Кривбасу» від перших номерів – з 1994-го до останніх – 2017-го, які він надсилав чи завозив

у музей. Майже в кожному – імена й твори класиків і сучасників: В. Базилевського, О. Жовни, В. Панченка, М. Садовського, В. Марка, В. Гончаренка, В. Юр'єва, О. Різніківа, М. Долгіх, В. Бровченка, Л. Куценка, Л. Чернова-Малошийченка та ін.

І радію: Г. Гусейнов гордиться ними і своїм краєм, а край і ми – ним.

Не знаю, чи повторив який-небудь наш часопис подвиг «Кур'єра Кривбасу», до 20-річчя якого Г. Гусейнов видав історію журналу в листах читачів та авторів «Добридень, Кур'єре Кривбасу!» (2016). Там більше 200 авторів листів! У т. ч. чимало й наших земляків. Крім названих раніше: А. Ворфлик, В. Козаченко, В. Корж, І. Кропивницький, Яр Славутич. У листах від Валерія Гончаренка вчитала лаконічну оцінку журналу, з якою цілком згодна (жаль, тепер це – некролог): «Ваш часопис – це кур'єр не тільки нашої трагічної історії та сьогодення, а правди й духовності».

P.S. «Літописець і знавець землі рідної» - таку віртуальну виставку до ювілею земляка підготував і розмістив на своєму сайті колектив музею. Всі, хто цікавиться творчістю Григорія Гусейнова та його особистістю, знайдуть там багато цікавого.

Антоніна Корінь,
наукова співробітниця
музею І.К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького

Опубліковано:

Газета «Народне слово», № 32 від 03.09.2020 р.